

Науковий керівник:

Поточилова І.С.

*асистент кафедри економіки підприємств,
Миколаївський національний аграрний університет*

УДК 338.43:005.334

Концептуальні основи управління ризиками в аграрному виробництві

Мандра Єлизавета,

здобувачка вищої освіти спеціальності 051 «Економіка»

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Анотація: *досліджено концептуальні засади управління ризиками в аграрному виробництві; обґрунтовано доцільність інтеграції ризик-менеджменту у систему загального менеджменту підприємства; визначено ключові етапи класичного підходу до управління ризиками та основні механізми їх мінімізації в агровиробництві.*

Ключові слова: *стратегія, підприємство, механізм, ризики, концепція, оцінка.*

Управління ризиками в агровиробництві є складним багатоетапним процесом. Спрямовується на зменшення негативного впливу невизначеності та підвищення ефективності результатів діяльності аграрних підприємств. У сучасних наукових підходах управління ризиками розглядається як невід’ємна складова системи загального менеджменту, інтегрована у процеси стратегічного та оперативного управління [1].

Класичний підхід до управління ризиками передбачає послідовну реалізацію таких етапів: ідентифікація ризиків, їх оцінювання, вибір методів реагування та моніторинг результатів. Для аграрних підприємств особливого значення набуває етап ідентифікації ризиків, оскільки значна частина загроз має прихований або відстрочений характер і проявляється лише на певних етапах виробничого циклу [2].

Оцінювання ризиків в аграрному виробництві здійснюється із застосуванням кількісних і якісних методів. Кількісні методи ґрунтуються на використанні статистичних даних, фінансових показників і ймовірнісних моделей, тоді як якісні методи передбачають експертну оцінку, сценарний аналіз і побудову матриць ризиків [3]. Поєднання цих підходів дозволяє отримати більш обґрунтовану оцінку рівня ризику та визначити пріоритетні напрями управлінського впливу.

Серед основних механізмів управління ризиками в агровиробництві в науковій літературі виділяють диверсифікацію виробництва, страхування аграрних ризиків, використання форвардних і ф'ючерсних контрактів, створення резервних фондів, а також впровадження сучасних агротехнологій [4]. Застосування цих механізмів сприяє зниженню чутливості підприємства до несприятливих зовнішніх факторів і підвищує його адаптивність.

Важливою умовою ефективного управління ризиками є інтеграція ризик-менеджменту у стратегічну систему управління підприємством. Це передбачає узгодження цілей управління ризиками зі стратегічними цілями розвитку, формування відповідної організаційної структури та забезпечення інформаційної підтримки управлінських рішень [5]. Такий підхід дозволяє розглядати ризик не лише як загрозу, але і як фактор, що впливає на вибір стратегічних альтернатив. Застосування систем моніторингу погодних умов, супутникових даних, програм управління господарством та аналітичних моделей дозволяє своєчасно виявляти потенційні загрози та оперативно реагувати на зміни зовнішнього середовища. Крім того, використання інформаційних технологій сприяє підвищенню точності прогнозування врожайності, оптимізації використання ресурсів та підвищенню ефективності прийняття управлінських рішень.

У підсумку, управління ризиками охоплює комплекс взаємопов'язаних етапів і методів, спрямованих на виявлення, оцінювання та мінімізацію можливих негативних наслідків діяльності. Використання різноманітних механізмів, поєднання кількісних і якісних методів оцінки, а також інтеграція ризик-менеджменту у стратегічну систему управління сприяють підвищенню стійкості підприємств до зовнішніх і внутрішніх загроз. У сучасних умовах розвитку аграрного сектору особливого значення набуває впровадження інноваційних технологій та інформаційних систем.

Список використаних джерел:

1. Карпінський Р. Визначення ваги впливу ризиків на господарську діяльність аграрних підприємств як етап управління. Розвиток міста. 2025. № 1. С. 89–96. URL: <https://journals.ndirom.kyiv.ua/index.php/city-development/article/view/96>.

2. Кузьменко Г.О., Телендій А.А. Вплив війни на аграрний сектор України: виклики та роль державного управління у відновленні галузі. Вісник ТНУ. Серія: Державне управління. 2024. Т. 35 (74), № 5. С. 22–29. URL: https://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2024/5_2024/6.pdf.

3. Кравчук І.Я. Методичні підходи до оцінки фінансових ризиків аграрного сектору. Економіка АПК. 2021. Т. 28, № 9. С. 6–15. URL: <https://eapk.com.ua/uk/journals/tom-28-9-2021/metodichni-pidkhodi-do-otsinki-finansovikh-rizikiv-agrarnogo-sektoru>.

4. Гривківська О.В., Гейжа Є.О. Ризики господарської діяльності аграрних підприємств та їх нейтралізація в умовах активних бойових дій. Київський

економічний науковий журнал. 2024. № 4. С. 43–49. URL: <https://dspace.nuft.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f9d36f36-ec75-47d6-8dd5-f334f740815e/content>.

5. Гриб Є. Механізм управління ризиками при функціонуванні підприємств аграрної сфери. Економіка харчової промисловості. 2024. № 1. С. 36–42. URL: <https://cmi.politehnica.zp.ua/index.php/journal/article/download/129/122>.

Abstract: *the conceptual principles of risk management in agricultural production are investigated; the feasibility of integrating risk management into the general management system of the enterprise is substantiated; the key stages of the classical approach to risk management and the main mechanisms for their minimization in agricultural production are identified.*

Keywords: *strategy, enterprise, mechanism, risks, concept, assessment.*

Науковий керівник: Горобченко О.А.,
канд. екон. наук, доц. кафедри економіки підприємств,
Миколаївський національний аграрний університет

УДК 331.101

Формування ефективної системи мотивації та стимулювання праці персоналу

Орешко Катерина,

здобувач вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент»

Миколаївського національного аграрного університету.

м. Миколаїв, Україна

Анотація: *У тезах досліджено теоретичні та практичні аспекти формування системи мотивації та стимулювання праці як стратегічного інструменту управління персоналом. Розглянуто ключові функції мотивації (спонукальну, спрямовуючу, регулюючу) та етапи мотиваційного процесу — від виникнення потреби до її задоволення. Особливу увагу приділено теорії очікувань Віктора Врума та її ролі у прогнозуванні трудової поведінки через взаємозв'язок зусиль, результатів і винагороди. Систематизовано види стимулювання праці, зокрема поєднання грошових і негрошових матеріальних стимулів із методами нематеріального заохочення. Обґрунтовано, що інтегрований підхід до мотивації сприяє зростанню продуктивності праці, формуванню позитивного соціально-психологічного клімату та забезпеченню стабільного розвитку підприємства.*

Ключові слова: *Мотивація персоналу, стимулювання праці, матеріальне заохочення, теорія очікувань, продуктивність праці.*